

NOVIJI DOPRINOSI UPOZNAVANJU DJELA „DALMACIJA KAKO JU JE OPISAO PROFESOR DOKTOR FRANE CARRARA“

BOŽIDARKA ŠČERBE HAUPT
Kneza Lj. Posavskog 12
21000 Split
bozidarka.scerbe.haupt@st.htnet.hr

UDK 39(092)
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper
Primljeno: 11. 07. 2011.

Članak Noviji doprinosi upoznavanju djela „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara“ bavi se problematikom jezika i književnosti. U prvom dijelu otkrivamo crte Romantizma kojim je protkano Carrarino djelo „Dalmacija...“, kao i osobine romantičara koje se kriju u samom liku ovog velikog intelektualca.

Drugi dio ovog članka proučava toponimastička zapisivanja, kao i neke nepravilnosti nastale prilikom uporabe slavenskih grafema.

Članak *Noviji doprinosi upoznavanju djela „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara“* bavi se problematikom jezika i književnosti. U prvom dijelu otkrivamo crte Romantizma kojim je protkano Carrarino djelo „Dalmacija...“, kao i osobine romantičara koje se kriju u samom liku ovog velikog intelektualca.

Drugi dio ovog članka proučava toponomastička zapisivanja, kao i neke nepravilnosti nastale prilikom uporabe slavenskih grafema.

Etnografski muzej u Splitu je 2006. godine tiskao prijevod knjige „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara“. Izvornik je napisan na talijanskom jeziku koji je protkan venecijanskim izrazima. Tim je djelom čitava Dalmacija, a danas i šire, dobila neopisivo blago podataka koji su sakupljeni na jednom mjestu, tako da možemo reći kako je ovo svojevrsni Zbornik Dalmacije s početka 19. stoljeća. „Carrara perom ondašnjeg intelektualca stvara potpunu sliku Dalmacije, a pišući o raznim znanstvenim disciplinama i sam mijenja stil pisanja. Katkada je njegov izraz vrlo određen, ciljan i tada ne unosi svoje emocije, no katkada on progovara gotovo pjesnički iznoseći i svoje emocije i svoja nadanja. Zanimaju ga sve teme koje se mogu povezati sa

Dalmacijom, a sve ih je obradio s izuzetnom pažnjom. Katkada ide u iznenađujuće detalje pa nabraja na primjer čak i bolesti osipanja za vrijeme ljetnih vrućina. Zemlju, klimu, životinjske i biljne vrste, ljude i običaje kao da je htio nacrtati i prikazati ostalom svijetu u Europi. Iako je svjestan toga da je europski intelektualac, s ponosom se naziva „jednim odavde“ i ne skriva svoje domoljublje.“¹

Ovaj pretisak bi mogao pobuditi mnoge istraživačke radove iz raznih polja znanosti i umjetnosti. U ovom članku razotkrivamo jezičnu stranu profesora doktora Frane Carrara, kako njegovu književnu opredijeljenost, tako i smisao za jezično zapisivanje.

ROMANTIZAM U DJELU “DALMACIJA KAKO JU JE OPISAO PROFESOR DOKTOR FRANE CARRARA“

Francesco Carrara tipičan je intelektualac s početka 19. stoljeća. Njegov je jezični izraz potpuno u skladu s vremenom u kojem živi i radi. Europa je obojena romantizmom koji upravo u vrijeme kada Carrara putuje i stvara doživljava svoj vrhunac. Pjesnici odlaze u prirodu, pišu o dalekim i nepoznatim krajevima, intelektualce zanima znanost, ali i umjetnost života.

Iz obitelji talijansko-dalmatinskih veza, Francescu Carrari pogoduje upravo Dalmacija koju je odlučio u potpunosti prikazati svojim europskim zemljacima. Njima je to naravno jedan daleki i nepoznati kraj, a njemu nešto sasvim blisko, sasvim drago i pristupačno.

U to vrijeme, točnije 1820. godine, dekretom Dalmatinske vlade u Zadru osniva se Arheološki muzej u Splitu. Brojni dolasci austrijskih intelektualaca, ne samo arheologa, pogodovali su radu i istraživanjima Carrare. Veze s Bečom vidljive su posebice kada proučava prirodne znanosti. On i sam tada navodi: „Srećom se veliki dio naših otkrića već nalazi u riznicama carsko-kraljevskog zoološkog kabineta u Beču, jer su se tamo okupili neki učenjaci koji svojom neograničenom darežljivošću slave prirodne nauke ne stvarajući iz njih zanat.“²

---

¹ Božidarka Šcerbe Haupt: „Bilješka prevoditeljice“ u knjizi F. Carrara: „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara

² Frane Carrara: “Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara”, Etnografski muzej Split, 2006.

Carrara pokušava Europi približiti daleke krajolike europskog romantizma koristeći se svim sredstvima tog pravca. U poglavlju o fizičkoj geografiji opisujući spilje pokušava prodrijeti kroz koprenu misticizma. On opisuje: „Na dnu tog ponora ima još i dûplja užasnog i golemog crnila, čiji je izgled još i tužniji zbog čudnih stalaktita koji su razasuti na suprotnom kraju: Morlaci za nju kažu da je kao prizor iz pakla.“³, a također mu je poznato kako se Englezi dive dalekim i veličanstvenim strahotama Švicarske i pokušava im približiti ove naše dalmatinske krajolike i zainteresirati ih kako bi ih posjetili. Dok preporuča izlete na tok rijeke Zrmanje, Krke ili Cetine on kao da kistom oslikava pejzaže poznatih slikara iz pravca romantizma. Slijedeći opis može isto tako biti slika krajolika nad Rugenom. On kaže: „To su divni izleti koji ispunjaju radoznale strasti pogledom na strme, izuzetno visoke litice, koje kao da pritišću prostor odozgo, a divne vode oplakuju svojom prekrasnom bljedunjavom bojom muklo zapljuskujuće litice, dok blijedo stršeće žbunje usred šikare od drača na bijednoj osami prijeteće razbacanih stijena, i izgladnjeli lepršajući supovi, težak vlažni zrak, daleka umirujuća jeka, sve to kao da bogato upotpunjuje paletu Danteovog Pakla, ili daje poticaj Bayronu za one njegove očajniče pjesme.“⁴ Čitajući navedeni opis zamišljamo „Kreidefelsen auf Rügen“, djelo poznatog njemačkog slikara Caspara Davida Friedricha.

„La Dalmazia descritta“ ili “Dalmacija kako ju je opisao doktor Francesco Carrara” jedno je izuzetno kompleksno djelo ... Carrara je intelektualac svoga vremena i za razliku od današnjih poimanja, on je ujedno i znanstvenik i pjesnik, umjetnik i putopisac.⁵

Kada govori o nacionalnoj svijesti, onda je on usko veže uz odijelo, tj. način odijevanja. Kaže: „Promijeniti odjeću seljaka, ne da nije lako, to je sramota. Kaže se, onaj tko promijeni odijelo, taj može promijeniti i vjeru.“⁶ Nešto niže donosi plačljivu tužbalicu:

---

³ Frane Carrara: “Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara”, Etnografski muzej Split, 2006.

⁴ Frane Carrara: “Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara”, Etnografski muzej Split, 2006.

⁵ Božidarka Šcerbe Haupt: „Bilješka prevoditeljice“ u knjizi F. Carrara: „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara.

⁶ Frane Carrara: “Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara”, Etnografski muzej Split, 2006.

„Vidi tamo neke Dalmatinske Vojvode,
Koji tek što stigoše na talijanske obale
Talijanima se prave i crvene od stida
Što se Slavenima zovu.“

Francesco Carrara u ovom djelu pokazuje smisao i zanimanje za povijest, on istražuje narodne predaje, usmenu i pisanu nacionalnu književnost, istražuje folklor i mitologiju. On donosi čitave nizove podataka iz područja fizičke geografije, „prirodnih blagodati“, zoologije, botanike; niže statističke podatke iz područja političke geografije, bilježi obilje antropoloških podataka i izuzetno je važan za etnologiju. Sve mu je zanimljivo i svemu pridaje važnost. Ovaj osebujan lik talijansko-dalmatinskog romantizma koristi slikovite i duge rečenice. Služi se opisima i nije mu strano iznositi svoje ili tuđe osjećaje.

Carrara se svojim stavom i djelom svrstava u aktivne romantičare slijedeći nove pravce i ideje. „Njegovi naponi oko pridobivanja naklonosti prosvijećenoga splitskoga biskupa Pavla Klementa Miošića (1784.-1837.) u tom su smislu pokazatelj prvih naznaka Carrarine socijalne inteligencije.“⁷

„Dalmacija kako ju je opisao Frane Carrara“ iziskivala je i u nastajanju svog prijevoda na hrvatski jezik određenu sklonost prema romantizmu. Trebalo je otići u prirodu i osjetiti je, doživjeti boje i oslušivati sve oko sebe. Bilo je potrebno istražiti literaturu i donijeti zaključke.

Iz svega navedenoga možemo uistinu zaključiti kako je Carrara pravi predstavnik europskog Romantizma, a svojim prijateljima i čitateljima diljem Europe želi prenijeti poruku o tome kako valja krenuti na put prema Dalmaciji, jer to je zemlja kakvom romantičari teže: daleka, neistražena, ponegdje nepristupačna, mistična i izazovna.

---

⁷ M. Špikić: „Znanstveni vidici Francesca Carrare“, predgovor knjizi F.Carrara: „Dalmacija...“

TOPONOMASTIKA U DJELU “DALMACIJA KAKO JU JE OPISAO PROFESOR DOKTOR FRANE CARRARA“

„Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara“ u izdanju Etnografskog muzeja 2006. (u daljnjem tekstu: F. Carrara: „Dalmacija“) svojevrsan je putopis kroz Dalmaciju koji objedinjuje mnoge važne podatke iz različitih oblasti i, kako smo već primijetili, ovo djelo bismo mogli nazvati Zbornikom Dalmacije. Pored inih podataka nalazimo ovdje i mnogobrojne nazive mjesta, gradova, brda i vrhova, rtova i uvala, otoka i otočića. Upravo ti nazivi biti će predmetom slijedećih redaka.

Ponajprije nam je zanimljivo uočiti koji su sve geografski prostori ulazili u područje Dalmacije i koliko je to drugačije nego danas. U samom uvodnom dijelu knjige, u poglavlju o Fizičkoj geografiji, Carrara daje astronomski položaj Dalmacije navodeći geografske širine i dužine, a zatim ga ponovo određuje imenima mjesta, gdje prije nabiranja kaže: „Ili pak, da bi se bolje snašli s topografijom, ona graniči na kopnu s Vojnom Hrvatskom, Bosnom, Hercegovinom, Crnom Gorom, turskom Albanijom; s druge strane s Jadranskim morem. Tako, ako se izuzme pokoja kratka dionica i dva nepravilna jezička koja izviruju iz austrijskog teritorija, okruzi Dubrovnika i Kotora, onda vidimo kako je Dalmacija omeđena prirodnim granicama.“⁸ Takva su nabiranja zanimljiva i mogu biti predmetom nekih povijesnih ili zemljopisnih istraživanja. U ovom tekstu ćemo se radije pozabaviti nazivima mjesta.

Na samom početku zanimljivo je primijetiti kako su strane svijeta određivane prema ruži vjetrova. Tako imamo:

Tramontana – Sjever

Ostro (oštro) – Jug, ali koristi i „mezzogiorno“ (podne) za određivanje juga

Oriente (ne levanat, kako očekujemo) – Istok

Ponente (punenat) – Zapad

Maestro (maestral) – Sjeverozapad

Sirocco (široko) – Jugoistok.

---

⁸ Carrara: “Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara”, Etnografski muzej Split, 2006.

Carrara je neke nazive mjesta naveo u slavenskom obliku, a neke u romanskom obliku. Neka romanizirana imena su danas već potpuno zaboravljena, ali ima i onih naziva koji još žive u dijalektalnoj upotrebi. Tako na primjer u ovoj knjizi nalazimo za otok Koločep naziv Calamotta, a vrlo dobro znamo da će današnji dubrovčani i mještani Koločepa radije koristiti upravo naziv Kalamota, a ne Koločep, razlika je danas u tome što će oni /c/ zamijeniti sa /k/.

Nasuprot tome imamo danas ime mjesta Kaštel Lukšić, koje se nekada zvalo Castel Vitturi prema trogirskoj plemićkoj obitelji koja ga je dala sagraditi. Iako se mjesto danas više tako ne zove, sam kaštel, zamak, vrlo je znakovit, tako da i danas postoji pod istim imenom Vituri. Obnovljen je i služi kao gradski muzej. Opuzen u kojem postoji utvrda Fort Opus on naziva Fortopus.

Nekada su toponimi jednostavno parnjaci po prijevodu. Tako se na primjer mjesto Nečujam zvalo Sordo, gdje možemo primijetiti da oba imena označavaju gluhog čovjeka, ili Tisno – Stretto, gdje i jedan i drugi naziv označavaju nešto što je tijesno, usko, a znamo da se mjesto Tisno nalazi na jednom vrlo uskom tjesnacu. Zatim imamo Vipera, što je danas Zmijavac, Carboni je Karbun, imamo Noce za Orašac.

Imamo tu i dobro poznatih primjera kao što su Hvar – Lesina, primjeri su to ujedno gdje etimologija još uvijek može nešto reći.

Primjere dijalektalizma možemo vidjeti u imenu mjesta Rogač na Šolti, za koje Carrara koristi venecijanski izraz Carober, što znači rogač.

Nekada se radi samo o prilagođenoj transkripciji, kao kod primjera Kučišće – Cuciste, Makarska - Macarsca ali Konjsko piše Konjsko, Benkovac ostaje Benkovac.

Zanimljivo je primijetiti da su svi najviši planinski vrhovi u komparativnoj tablici na strani 4 (F. Carrara: „Dalmacija“) napisani u slavenskom obliku. Tu je trebalo unijeti tek neke manje izmjene. Čak se ni Šibenik nije pojavio u originalu ove tablice u obliku Sebeniko, nego ga Carrara bilježi kao Sibenik. Ovom prilikom možemo primijetiti kako se /k/ javlja više kod mjesta u unutrašnjosti nego na priobalju, gdje ga zamjenjuje /c/. Umetnuto /e/ vrlo je često, tako imamo Berdo i Verh za Brdo i Vrh. Nalazimo nadalje Verlika za

Vrlika, zatim Verba (Vrba), Darniš (Drniš), Vergorac (Vrgorac), Zermanja (Zrmanja), Kerka (Krka). Ervaca su pak Hrvaca.

Ovdje odmah možemo uočiti i to da /š/ nije postojan u originalu, budući da ga on piše kod Drniša, ali ne i kod Šibenika. Raduš pak piše kao Raduh. Tinjaroša na Rabu se pojavljuje kao Tignarossa, dok je Dragošić kod Skradina Dragošić i u originalu, pa tako ponovo možemo primijetiti kako Carrara u nabranjanju mjesta u unutrašnjosti čuva slavenske grafeme. No, u unutrašnjosti je smješten i Roški slap, kojeg on piše Roncislap. Zanimljivo je dodati da Radošić piše kao Radoxich.

Već navedena Vrlika se jednom javlja i kao Urlika, a jezero Vrana piše uvijek Wrana.

Mjesto Moseč Carrara piše Mosech, a taj isti /ch/ nalazimo i u imenu mjesta Bačina, pa tako imamo Bachina ali, zanimljivo je da Carrara i za glas /t/ koristi istu kombinaciju /ch/ u imenu planine Velebit, pa tako u originalu nalazimo Velebich. Imotski pak piše Imoschi, gdje nalazimo skupinu znakova /sch/. No zanimljivo je da mjesto Tugare ne zadržava /t/, već ga piše kao Duare, nasuprot svim ostalim mjestima koji započinju glasom /t/. Tako imamo Trau (Trogir), Trappano (Trpanj), Teodo (Tivat), Testeno (Trsteno). Gore spomenuti Velebit pojavljuje se i pod imenom Alpi Bebie, a značenje toga možemo naći u venecijanskom dijalektu gdje saznajemo da se radi o Alpama u kojima žive jančiči.

Vrlo često nalazimo završetak toponima na /o/ kao kod Bocagnazzo (Bokanjac), Zemonico (Zemunik), Risano (Risan), Sebenico (koji se nekada javlja i sa /k/), zatim Obbrovazzo (Obrovac), Pastrovicchio (Paštovići).

Kada govori o Župi dubrovačkoj koristi izraz Breno za razliku od Župe biokovske koju piše Xupa. Sniježnica je u originalu Sniexnica, no zato je Žaba kod Opuzena zadržala /ž/ u originalu knjige, kao i Verh od Straže u mjestu Vrh od Straže kod Blata na Mljetu. /ž/, /č/ i /ć/ zadržava Stražišće sjeverozapadno od Jesenica blizu Dubrovnika, i mjesto Žegar je nepromijenjeno. Konjsko je nekada Konjsko a nekada Montecavallo, iako izgleda da upotrebljava naziv Konjsko onda kada govori o dolinama („Među važnim dolinama su: Nin, Bokanjac, Zemunik, Smiljčić, Benkovac, Oštrovica, Morpolaća, Posedarje, Vrana, Skradin, Strožanac, Dugopolje, Konjsko ...“ F.

Carrara: „Dalmacija“, strana 6), no već na slijedećoj stranici pozivajući se na Bertranda spominje zemlju od Drniša do „Montecavalla“, Konjskog, govoreći kako je to najljepša zemlja u cijeloj Dalmaciji. Zanimljivo je ipak da ni Konjsko niti Montecavallo ne možemo naći ni u jednoj tablici koju Carrara navodi u knjizi, tako da je teško izvesti pouzdanije zaključke.

Nalazimo da /j/ nije postojano, pa tako Jelsu piše Gelsa, a Jadro Giadro (osim kada govori поблиže o toj rijeci pa navodi i njena imena Jader i Salon). Janjina se pak pojavljuje u neizmjenjenom obliku, isto kao i Jančebrdo sjeveroistočno od Jezevića blizu Sinja, „Jančeberdo, otto miglia a bora di Jezević“.

Kada uzmemo u obzir sve što je gore navedeno, možemo primijetiti kako je Carrara vrlo dobro poznao Dalmaciju o kojoj je pisao i koju je proputovao. On zasigurno nije slučajno ostavljao slavenske grafeme u zaleđu Dalmacije, niti je pao u iskušenje da Župu Biokovsku nazove Breno. Isuviše je dobro poznao jezične utjecaje koji su vladali Dalmacijom.

Na kraju ovog izlaganja možemo pogledati listu toponima zajedno s originalnim nazivima koje je koristio Carrara u svojoj knjizi. Izostavljeni su neki nazivi koji do danas nisu nimalo promijenili svoj oblik.

Aržano – Arxano
Bačina - Bachina
Badija – Badia di Curzola
Barbati – Barbado
Bili Brig – Bianca punta
Biograd na moru – Zaravecchia
Bobovišće – Bobovischie
Bokanjac - Boccagnazzo
Bosoljina – Boscoglina, Bossoglina
Brač – Brazza
Brgat – Bergato
Brna – Buffalo
Budva – Budua
Caska - Zaška
Cavtat – Ragusavecchia
Cetina - Cettina

Cres – Cherso
Crveno jezero – Rosso (di Lagosta)
Čiovo – Bua
Drniš - Darníš
Drvenik – Zirona
Dubrovnik – Ragusa
Dugi otok – Isola Grossa
Gruž – Gravosa
Hercegnovi – Castelnuovo
Hrvaca - Ervaca
Hvar – Lesina
Imotski - Imoschi
Jadro – Giadro
Kali - Calle
Kampor - Campora
Kanoca - Canosa
Kapela planina – monte Capella
Karbun – Carboni
Kastri - Castri
Kaštel Lukšić – Castel Vitturi
Kaštel Štafilić – Castel Staffileo
Kaštelanski kanal – Canale delle Castella
Koločep – Calamotta
Komiža – Comisa (di Lissa)
Konavli - Canali
Konjsko - Montecavallo
Korčula – Curzola
Kornati – Incoronate
Košljun - Cossion
Kotor - Cattaro
Krk – Veglia
Krka - Kerka
Kučišće – Cuciste
Kvarner – Quarnaro
Kvarnerić – Quarnerolo
Laganj - Lavagne
Lapad – Ladro
Lastovo – Lagosta
Lokrum – Lacroma
Lopud – Mezzo
Luka (na rtu Gomena) – Luca a Capo Gomena
Lun - Loni

Makarska - Macarsca
Mali lagoon – Lagopiccolo (di Lagosta)
Mali Ston – Stagnopiccolo
Mandolera (Mandalina?)
Maslenica – Oliveto di Solta
Metković - Metkovich
Mljet – Meleda
Molunat – Molonta
Morpolača - Morpolaca
Moseč – Mosech
Muć - Much
Nečujam – Sordo
Neretva – Narenta
Nerežišće - Neresi
Nin – Nona
Obrovac - Obbrovazzo
Omiš – Almissa
Opuzen – Fortopus
Orašac - Noce
Osor – Ossero
Oštrovica - Ostrovica
Pag – Pago
Pakleni otoci – Palmadore
Palagruža – Pelagosa
Paštrovići – Pastrovicchio
Pelegrin – Peččegrino (? , vjerojatno tiskarska pogreška)
Pelješac – penisola di Sabbioncello
Petrčane - Petercane
Piske – Pedocchio
Ploče – Portotollero (na Neretvi)
Polača – Palazzo di Meleda
Poljica Poglizza
Prevlaka - Brevilaqua
Primošten – Capocesto
Prvić – Provicchio
Pučišće – Pucischie
Rab – Arbe
Račišće – Rassischie (di Curzola)
Radošić – Radoxich
Raduš – Raduh
Ribarić - Ribarich
Risan – Risano

Rogač – Carober
Rogoznica – Rogosnica, Rogoznica
Roški slap - Roncislap
Silba – Selve
Skadar jezero – lago Scutari
Skradin - Scardona
Sobra – Camera
Sorinj - Sorinji
Split – Spalato
Srednji kanal – Canale di Mezzo
Stari Grad na Hvaru – Cittavecchia
Ston - Stagno
Sućuraj – Sangiorgio
Sumartin – Sanmartino
Supetar – Sanpietro
Sušac – Cazza
Sutivan – Sangiovanni
Sv. Eufemija – Santeufemia
Sv. Rok – Sanrocco
Sv. Vid - Sanvito
Šćedro – Torcola,e
Šibenik – Sebenico, Sebeniko
Šipan – Giuppana
Šolta – Solta
Šuljaga – Sugliava
Tignjaroša - Tignarossa
Tisno – Stretto
Tivat – Teodo
Trogir – Trau
Trpanj - Trappano
Trstenik – Testenik di Sabioncello
Tugare – Duare
Varoš (splitska) – Borgogrande
Velebit – Velebich, Alpi Bebie
Velebitski kanal – Canale della Morlacca
Velo polje na Visu – Campogrande a Lissa
Velji lago – Lagogrande di Lesina
Vis – Lissa
Vodice – Vodizze
Vrana - Wrana
Vrbovska – Verbosca di Lesina
Vrgorac - Vergorac

Vrlika – Urlika, Verlika
Zadar – Zara
Zaton – Malfi
Zmijavac – Vipera
Zrmanja - Zermagna
Žirije – Zuri
Župa – Xupa (biokovska), Breno (dubrovačka)

BIBLIOGRAFIJA:

1. Francesco Carrara: „Dalmacija kako ju je opisao profesor doktor Frane Carrara“, Etnografski muzej, 2006
2. Hrvatske nautičke karte
3. Reinhard E. Petermann: „Führer durch Dalmatien“
4. Giuseppe Boerio: „Dizionario del dialetto veneziano“
5. M. Špikić: „Znanstveni vidici Francesca Carrare“, predgovor knjizi F. Carrara: „Dalmacija“
6. B.Ščerbe Haupt: „Bilješka prevoditeljice“ uz knjigu F. Carrara: „Dalmacija“

NEUERE BEITRÄGE ZUR AUFKLÄRUNG DES WERKES
„DALMATIEN BESCHRIEBEN VON PROFESSOR DOKTOR
FRANE CARRARA“

(Zusammenfassung)

Der Artikel Neuere Beiträge zur Erläuterung des Werkes „Dalmatien beschrieben von Professor Doktor Francesco Carrara“ befasst sich mit der Problematik der Sprache und Literatur in dem Werk. Im ersten Teil entdecken wir Spuren der Romantik in diesem Werk von Carrara, als auch Charaktereigenschaften eines Romantikers, die sich in der Person dieses großen Intellektuellen verbergen.

Der zweite Teil dieser Arbeit erforscht die verzeichneten Ortsbezeichnungen und einige Unregelmäßigkeiten, die bei der Verwendung slawischer Grapheme entstanden.

